

L'exposició, que commemora el centenari, es pot veure ara a Santa Coloma de Farners, des d'on itinerarà a altres pobles de la demarcació.

La Diputació mostra les obres i els personatges de la Mancomunitat a Girona

Josep Pla, Rafael Masó, Miquel Santaló, l'antiga biblioteca d'Olot, la rambla de Figueres, l'Ajuntament de Palau-saverdera, els pavellons de l'hospital psiquiàtric de Salt... què tenen en comú? Són personatges i obres que apareixen a l'exposició "La Mancomunitat a les terres de Girona" que organitza la Diputació de Girona. La mostra, que commemora el centenari de la creació de la Mancomunitat de Catalunya, es pot veure actualment a la Casa de la Paraula de Santa Coloma de Farners, on inicia un periple itinerant per les comarques gironines.

L'exposició proporciona una visió renovada de les principals actuacions i obres que va impulsar aquesta institució. Està estructurada en 20 àmbits temàtics amb fotografies, documentació, objectes originals de l'època, vídeos i explicacions, i vol ser un estímul per reflexionar i comprendre el que va suposar la primera experiència d'autogovern de la Catalunya contemporània. A més, la mostra també ofereix una perspectiva humana i social que permet descobrir els homes i les dones que de manera directa o indirecta van ser protagonistes de la institució.

La mostra, que està organitzada per la Diputació de Girona i el Patronat Francesc Eiximenis, es podrà visitar fins al 19 d'octubre. L'horari d'ob-

MARTÍ ARTALEJO

Dos llibres i un programa d'actes

Amb l'objectiu d'aprofundir en el que va suposar la Mancomunitat per a les terres de Girona, la Diputació ha impulsat l'edició de dos llibres que es publicaran properament. D'una banda, una guia, finançada conjuntament amb l'Obra Social "la Caixa", que ampliarà els continguts de l'exposició i que s'editarà dins la col·lecció "Quaderns de la Revista de Girona", i d'una altra, el llibre *La Diputació de Girona i la Mancomunitat de Catalunya*, escrit per l'historiador Xavier Carmaniu. Per elaborar aquests llibres els autors han fet una tasca de recerca i investigació que, en gran mesura, ha estat possible gràcies a la feina que prèviament ha portat a terme l'Arxiu General de la Diputació de Girona i que ha consistit en la el buidatge i

resum de prop dels 26.000 acords dels llibres d'actes de la Mancomunitat.

A banda de l'edició d'aquests dos llibres, la Diputació també organitzarà properament un seguit d'actes per commemorar el centenari de la institució, com ara un homenatge de reconeixement d'Agustí Riera i Pau, que va ser president de la Diputació de Girona entre els anys 1911 i 1924, i vicepresident de la Mancomunitat entre els anys 1914 i 1924, així com diverses conferències i taules rodones en diferents poblacions de les comarques gironines. Així mateix, coincidint amb la 56ª exposició filatèlica de les Fires de Sant Narcís, la Societat Filatèlica Gironina editarà, amb la col·laboració de la Diputació, una sèrie limitada de segells sobre el centenari.

20 eixos temàtics

1. La Mancomunitat a Girona.

Un nou enfocament que aprofundeix tant en les obres de la Mancomunitat com en les persones que la varen fer possible.

2. El president Riera. President de la Diputació de Girona entre els anys 1911 i 1924, i vice-president de la Mancomunitat entre els anys 1914 i 1924.

3. Els gironins. Nombrosos gironins, com ara Francesc Cambó, Josep Irla, Miquel Santaló, Josep Pla o Rafael Patxot van tenir un paper destacat en la Mancomunitat.

4. Cartografia. La Mancomunitat s'interessà per projectes científics relacionats amb la cartografia. El 1915 va crear els serveis del Mapa Geològic i el Mapa Geogràfic de Catalunya.

5. "Cap poble sense carretera." El 1910, 113 municipis gironins tenien el nucli principal a més de 5 km d'una carretera. El 1919, tan sols 69 restaven sense carretera.

6. Comunicar en xarxa. Al 1914 només 38 dels 1.087 municipis catalans tenien central telefònica. L'any 1924 la xarxa telefònica de la Mancomunitat donava servei a 405 municipis.

7. Excursionisme. La Mancomunitat va fer un pla de millora d'antics camins que facilitava les transaccions locals i la contemplació de "les belles naturals de Catalunya".

8. El Montseny. Durant la Mancomunitat es va començar a estudiar la

possibilitat de crear el Parc Natural del Montseny.

9. Biblioteques. El 1915 la Mancomunitat va aprovar un projecte per a la implantació de les biblioteques populars. A les terres de Girona, la d'Olot fou la primera que es va inaugurar, el 1918. El 1922 s'inaugurà la de Figueres.

10. Temples de cultura. La biblioteca d'Olot tenia l'aspecte d'un temple clàssic, amb escalinata i pòrtic monumental, i a l'interior s'evidenciaven elements greco-romans. L'edifici de Figueres era sobri i de clares reminiscències renaixentistes.

11. Palau-saverdera. La Mancomunitat va construir noves escoles, com la de Palau-saverdera, d'arquitectura noucentista.

12. L'educació. La Comissió d'Educació Popular va proposar pal·liar els problemes d'analfabetisme (aleshores del 48%) i de mortalitat infantil (que arribava al 25 %).

13. Intel·lectuals. El noucentisme va atraure intel·lectuals de poblacions mitjanes, publicistes i erudits de la Renaixença o el Modernisme, no sempre afins al catalanisme conservador.

14. Els monuments. El Servei de Catalogació i Conservació de Monuments va desenvolupar una política activa i innovadora que seguia els corrents europeus més avantguardistes sobre l'urbanisme i l'inventari i conservació del patrimoni.

15. Rafael Masó. L'arquitecte va projectar, entre d'altres, l'oficina del Servei de Telèfons a Girona, i la remodelació del palau dels Agullana.

16. Salut. La sanitat i la beneficència van ser temes clau per a la Mancomunitat. De fet, l'atenció dels dementes pobres va ser la primera competència mancomunada. I en aquest context, el manicomi de Salt era l'única institució psiquiàtrica pública.

17. La rambla de Figueres. La Caixa de Crèdit Comunal va permetre que els ajuntaments financessin obres de clavegueram, aigua potable i salubritat. Figueres, per exemple, es va beneficiar d'un emprèstic d'un milió de pessetes, gràcies al qual va construir la rambla que cobreix la riera Galligans.

18. Agricultura. La Mancomunitat va impulsar una política agrària modernitzadora, reflectida en el suport a l'Escola Superior d'Agricultura i a l'impuls dels concursos de bestiar.

19. Ombres. Malgrat la neutralitat oficial durant la Primera Guerra Mundial, la societat catalana es va dividir en una lluita de projectes polítics, dividits en tres blocs: els aliadòfils, els germanòfils i la Lliga Regionalista. Es va radicalitzar la conflictivitat obrera i es van multiplicar els assassinats de polítics.

20. Clarors. Tot i que la Mancomunitat va ser suprimida el 1925, molts dels seus projectes es van recuperar durant la Generalitat republicana. D'altres van esdevenir font d'inspiració per a altres institucions, com ara la xarxa de biblioteques que va impulsar la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis.

tura al públic és de 17 a 19 hores, el divendres; el dissabtes, d'11 a 13.30 i de 18 a 20 hores i el diumenge, d'11 a 13.30 hores. A més, es poden concertar visites a hores convingudes. L'exposició també posa a disposició dels instituts un guió didàctic per facilitar la visita i l'aprofitament de professors i alumnes dels darrers cursos de secundària obligatòria i de batxillerat.

Un cop acabi el període d'exposició a Santa Coloma de Farners, la mostra es traslladarà a altres poblacions de les comarques gironines i, d'aquesta

manera, podrà arribar a la població de tot el territori. De fet, està previst que a partir del 24 d'octubre es pugui visitar a la sala d'exposicions de la biblioteca de Palamós.

L'exposició es va inaugurar el passat dissabte 20 de setembre amb un acte en què van participar el president de la Diputació, Joan Giraut; el diputat de Cooperació Cultural i alcalde de Santa Coloma de Farners, Antoni Solà, i els comissaris de l'exposició, Joaquim Maria Puigvert, professor d'història contemporània de la UdG, i Narcís

Figueras, professor d'estudis catalans de la UOC i director del Patronat Eiximenis.

La Mancomunitat (1914-1924) va ser una institució que va agrupar les quatre diputacions catalanes i que treballà per modernitzar el país en àmbits diversos com ara el debat territorial, les comunicacions, les obres públiques, l'agricultura, les polítiques de conservació de la natura i dels monuments, l'educació, la cultura i la sanitat.

Astrid Bierge